KIS LAP

SZERKESZTI: Forgó-bácsi

FŐMUNKATÁRS: Benedek Elek

LXVI. kötet — 11. szám.

1904. március 13-án. Ára negyedévre 2 kor. Egyes szám ára 24 fillér. Megjelen minden vasárnap.

BÚCSÚ. (Lásd a 167. lapon.)

János generális.

ELBESZÉLÉS AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA.

IRTA GODA GÉZA.

VI-ik FEJEZET.

(Folytatás.)

A szomorú hadnagy s a vidám német.

Futott már a török. Érsekujvár elesett, Esztergom alól elkergették a törököt és Lotharingiai Károly hadai csengő muzsika-szóval vonultak be Esztergomba, miután megkergették a kontyost egész Budaváráig. A Dunántul jórészt fölszabadult az évszázados iga alól s a császári hadak büszkén lépegettek most Esztergom utcáin, mintha minden haditett az ő dicsőségüket hirdetné.

Bottyán János pedig ezalatt szépen megtörülgetvén kardját a rátapadt török vértől, egy kis pihenést szerzet magának. Tudta ő jól, hogy akik most segitettek nekik a török ellen, nem azért segitettek, mintha valami nagyon szeretnék a magyart. Már ő csak elhitte azt a nótát, melyet az észak-magyarországiak szoktak énekelgetni s amelyben az mondatott, hogy:

— Ne higyj pajtás a németnek . . .

Hát nem is igen hitt nekik. Most azonban hagyta, hogy hadd örüljön Kucklánder uram a dicsőségének s egy szót sem szólt, mikor Károly herceg bevonulván Esztergomba hadai élén, Kucklánder ezredes nagy disszel elébe vonult s igy szólt:

— Fenség! Hála katonáim vitézségének és ama rendelkezéseknek, melyeket parancsnokságom alatt hüségesen végrehajtának,

Esztergom alól szabaddá váltak az utak Bécsig s örömmel üdvözölhetem Fenségedet.

Még tovább is beszélt volna a derék német a parancsnoksága alatt kiadott rendeleteiről, de Károly herceg nem hallgatta végig, hanem leszállt lováról s igy szólt:

— Hallom ezredes uram, hogy gyönyörü rózsái vannak. Magam is szeretem a virágot s szivesen gyönyörködöm bennük.

Az ezredes elfeledett most már minden egyebet, hadat, háborut, ostromot, törököt, tatárt s vitte a herceget a kertjébe, ahol is büszkén mutogatá gyönyörü rózsáit.

Kuckländer uram nem is katonának való ember volt. Azért jött Magyarországba, hogy minél többet harácsoljon össze, minél szebb házban lakjék s a rózsáit is csak azért szerette, amiért mindent szeretett, ami diszesebbé és gazdagabbá tette házát.

Kuckländer uram is végig mutogatta rózsáit a hercegnek, aztán estére nagy dáridót csapott a tiszteletére, melyre illendően meghivta hadnagyait: Száky Dénes uramat és Esztergom főhadnagyát, s a nép bálványát Bottyán Jánost is. A lakoma végén aztán előszóliták Száky Dénest s a saját kérésére megengedték neki, hogy már most indulhat vissza Komáromba.

Dénesnek sem köllött ezt kétszer mondani. Buesut vett pajtásaitól, sok szerencsét kivánt Jánosnak és Andrásnak s nem feledte el megigérni, hogy a lakodalomra eljön, ha tüzes szöcskék ugrálnak is Esztergomtól Komáromig.

— Ugy fordul pedig, mondta most András, hogy kettős lakodalomra jösz.

Dénes nagyot nézett.

— Hát hogyan? kérdezte elgondolkodva.

— Hát ugy, hogy Bottyán főhadnagy uram lakodalma napján tartom én is a magamét. Van nekem is jegyesem.

Most bámult csak nagyot Dénes hadnagy.

— Nagyon jól van öreg! kiáltá jókedvüen. Régen gondoltam, hogy a Vér Borisék házához nem jársz hiába. Vér Boris a jegyesed?

— Ki volna más? kérdezte András. A tél elején meg is lesz a lakodalom.

Bottyán melegen kezet fogot távozó barátjával. Meghatottan nézett rá, mert észre vette, hogy Dénes hadnagy hirtelen elszomorodik.

— Ne busulj Dénes, mondta. Majd csak megsegit téged is az Isten. Leszel te még vidám ember is.

*

Dénes szomoruan rázta a fejét.

— No no, vigasztalta János, nem kell csüggedni. A bárónak sincs kő a szive helyén. Majd csak kiverekedjük mi mellőle Leona kisasszonyt.

Ez a vigasztalás sem használt. A fiatal hadnagy remegett az izgatottságtól s igy szólt:

— Nem leszek én boldog sohasem.

Nagyon szomoru volt mikor a lovára ült s mikor elindulás előtt még hamarosan egy kis kosárra való halvány sárga rózsát akasztottak a nyerge kápájára s meghagyták neki, hogy ezt vigye el Leonának: akkor sem vidult föl.

Kimondhatatlan fájdalommal nézte a sárga rózsákat s aztán hirtelen kiszökött a köny a szeméből.

De már azt nem látta senki. A paripa már messze száguldott akkor az ő lovasával, a szomoru hadnagygyal.

A két jó barát is bánatosan nézett utána, majd visszatértek a Kuckländer ezredes uram vendéglátó asztalához. Ott ezenközben igen magas pontra szállott a jókedv. A német tiszteknek nagyon izlett a jóféle neszmélyi, melyet az ezredes vederszámra hozatott pincéiből s éjfél táján olyan hangos mulatság lett a dologból, hogy egy dragonyos kapitány ujdonatuj lakk-csizmájába öntötte

a borát s addig ivott belőle, amig csizmástól, mindenestől oda bukott a szoba közepére. A herceg már akkor megszökött a mulatságból s Kuckländer uram is az ajtó felé nézegetett. Kényelem-kedvelő ember volt s ilyenkor mindennél jobban szerette, ha a hálósipka volt a fején. Vendéglátó ur lévén azonban, nem mozdulhatott az asztaltól, ami szörnyen epéssé tette; meg a neszmélyi bor is a fejébe szállt egy kissé. Kötekedni való kedve támadt s mivel a német tisztekkel nem mert kikötni, egyszer csak oda fordul Bottyánhoz s igy szól hozzá:

— No főhadnagy uram: igy mulat a német. Tetszik ugy-e?

— Szépen mulat, mondja János s mosolyog.

A német dragonyos akkor öntötte végig a padlót a finom magyar borral.

— Könnyü neki, teszi hozzá most András is gunyosan. Terem a magyar szőllő.

— Nekünk terem, vágja vissza az ezredes röhögve.

— Az a kérdés uram, hogy meddig, mondja most János komolyan. Mi öntözzük a földet a mi vérünkkel-verejtékünkkel. Ugy való hát, hogy mi igyuk meg a szőllő nedvét is. Meg is isszuk!

Az ezredes részeges röhögéssel nézett Bottyánra, pedig elértette a célzást. De aztán csak jobbnak látta békében maradni, mert hát ha Bottyánnak eszébe talál jutni, hogy itt a német urak előtt elmondja azt is, hogy mit mivelt várparancsnok uram azalatt, amig Esztergomot bombázták.

Bottyán azonban hallgatott. Kihörpenté borát s aztán jó éjszakát kivánva a részeg uraknak, elhagyta az ezredes termeit Andrással együtt.

Odakünn az utcán is nagy vigalom volt. A katonák táncra perdültek az esztergomi leányokkal, a csapra vert hordókból szám nélkül folyt a bor, a mezőn ökröt sütöttek s a tábori trombitás már ott tartott, hogy a trombitájából itatta bajtársait, mivelhogy ő belé nem fért már egy csepp bor sem.

Bottyán vidáman nézte a mulató legényeket egy darabig. Aztán magához szólitotta a párkányi cigányt s odasugta:

— Tudod-e azt a nótát a németről?

A cigány majd a hegedüt ejtette ki a kezéből erre a szóra.

— Tudod vagy nem tudod? ripakodott most rá András is a cigányra.

— Jaj vitézslő uram, könyörgött a cigány, menten fölakastatnak a német urak, ha elhegedülöm.

— Mindegy az, te cigány, magyarázta Bottyán. Ha nem huzod, én akasztatlak föl, de tüstént!

A cigány gondolkodott. Eszébe jutott, hogy ha nem húzza, mégis csak hamarabb kerül az akasztófára. Keresztbe tette hát a vonóját a hegedűn s ugy muzsikálta a két vitézt végig fél Esztergom városán. A nyári éjszakában röpült a nóta a muiató magyar huszárokig s aztán már egyik sem törődött vele, érti-e nem-e a sok német generális. János is vitte magával a cigányt s mikor a Lakatos Juditék ablaka alá értek, hirtelen intett a cigánynak. Az aztán megértette, hogy már ide nem ez a nóta való, hanem egészen más. Olyan, amit szerelmes szép asszonynak szokás muzsikálni. Rá is kezdte legott a fekete holló nótáját, amihez olyan nagyot lehetett sóhajtani.

Egy piros rózsa volt értette a fizetés. Ugy hajitották ki az ablakon. A rózsát Bottyán a süvege mellé tüzte, aztán boldogan nézett Andrásra.

— No öreg, mondta, elmenjünk most a Vér Boris ablakja alá is. Hadd nyiljék a piros rózsa a te süvegeden is!

(Folytatása következik.)

APRÓSÁGOK A TERMÉSZET VILÁGÁBÓL.

A katona-madár. A gázló-madarak csapatjának bizonyára egyik legszebb és legérdekesebb alakja a *rózsás flamingó*, melynek hazája Afrika és Dél-Ázsia, bár itt-ott Európában is előfordul. Igazi óriás-madár, mert a nagyon vén him 1·74 magasra is megnő s az átlagos magassága másfél méter. Egész tollazata rózsásan árnyalt fehér vagy halvány rózsaszinü, a szárny felső része és hosszu lábai karmazsin-pirosak, csak evező-tollai feketék. Festői kép tehát a tenger-partokon, ahol

seregestől tanyázik, sürgölődik. A flamingók nagy térséget lepnek el és ugy állanak egymás mellett, hogy nagyobb távolságból rendezett hadseregnek látszanak. A szingalézek az Indiában honos flamingót »angol katonamadárnak«, a dél-amerikaiak pedig a vörös flamingót egyenest »katonának« hivják; sőt Humboldt S. beszéli, hogy Angosturas lakói, röviddel a város alapitása után, nagyon megdöbbentek, mikor egyik nap dél felé gémeket és »katonamadarakat« pillantottak meg. Váltig azt hitték, hogy az indiánusok terveznek valami támadást. Akadtak ugyan emberek, akik tisztában lévén a csalódással, felvilágositani iparkodtak a többieket, mindazonáltal a nép nem nyugodott meg mindaddig, mig a madarak szárnyra kapva, az Orinoko felé el nem szálltak.

*

A bölöm-bika. Mocsaras vidékeink egyik legnépszerübb madara a bölöm-bika, melyről a néphit azt tartja, hogy bikából változott madárrá. Ezt a hitet sajátságos bömbölő hangja keltette. Nagyon falánk madár s azokat az állatokat, melyeket le bir nyelni, előbb megöli, a nagyobbakat pedig mérgesen megtámadja, ha közelébe tévednek. Amig lehet, meghátrál ugyan hatalmasabb ellenfelei elől, de sarokba szoritva, elszántsággal nekik megy s oly ügyesen, sebesen és ádázan vagdos a szemeik felé, hogy még az embernek is vigyáznia kell, nehogy veszedelmesen megsérüljön.

»Sohasem felejtem el azt a komikus páros viaskodást — irja *Chernel* István, magyar természettudós — amelynek egy izben tanuja voltam a dinnyési tóban, mikor a vizslám összetüzött egy bölömbikával. Alkalmasint véletlenül bukkantak egymásra a sürü nádság egyik tisztásabb, szigetes helyén s annyira meglepődtek, hogy a bölömbika még csak a röpülést sem próbálta meg. Magam a csuhusokban, nádban gázoltam s csak a közeli törtetés meg-megujuló zaja keltette föl figyelmemet. A csörtetés felé tartottam tehát s olyan furcsa harcjátékot láttam, mely bármicsoda cirkusz közönségét kacajra fakasztotta volna. Vizslám egyre hozzá ugrott, oda kapott a fölborzolt nyaku madárhoz, ez meg visszavágott. A kutya most hátulról támadott, mire olyan forgolódás, herce-hurca, ugrálás, fog-csattogtatás, fülrázás keletkezett, hogy szinte káprázott tőle a szemem. Jó ideig folyt a viaskodás s ugy rémlett, hogy az erők és ügyesség egyformán oszlottak meg. Ekkor közbeszóltam én is. Tüzeltem, biztattam a kutyámat, hogy hamarább vége szakadjon a küzdelemnek, de engem semmibe se látszott venni a vérszemet kapott szárnyas. Még jó sokáig vesződtek egymással, mig végre a kutya hirtelen elkapta s ugy össza-vissza rázta a madarat, mintha csak a fülébe mászott volna valami s ettől iparkodnék szabadulni. A bölömbika ekkor már nem árthatott neki a csőrével s rövidesen kiszenvedett dühös legyőzője fogai között.

BÚCSÚ.

(Képpel a czimlapon.)

Búcsuzkodik János gazda,
A vásárra mégyen:
Felesége biztatgatja,
Hogy figyelmes légyen.

Mindent hozzon, ami még kell
Kamarába, házba.
Tengernyi sok boltba küldi,
Legalább is százba.

Kicsi fia szinte kéri
Mindenféle jóra,
S János gazda mosolyogva
Figyel a sok szóra.

Csak legkisebb babuskája
Marad végig néma,
Legföljebb ha mosolyával
Szól hozzája néha.

Oh, de atyja ezt a mosolyt
Nagyon is jól érti,
S bár ha nem szól, hozni fog majd
Vásárfiát néki.

Mert a baba mosolygása
Ékesen szól, szépen,
És a szülő a legjobban
Azt érti meg éppen . . .

Andor bácsi.

CSALAVÁRI KOMA KELEPCÉBEN.

Én nem tudom honnan vette Csalavári róka koma a tudományát, de az volt neki a nótája, hogy:

Tücsök, bogár, gyepi béka,
Lenne bár egy teli véka —
Száz egér, száz denevér,
Egy csirkével föl nem ér.

Csak az a baj, hogy ahhoz a csirke-pecsenyéhez nem lehet holmi könnyü szerel hozzá jutni.

Ott a fenyves-alji vadásznénak van ugyan egy pár szép növésü kokinkinai **kakasa**, gangos járásu bráma-csirkéje; de nem lehet a közelükbe férkőzni.

Egész nap az udvaron járnak. Ki nem tévedne egy is az erdő-szélre. Ott az udvaron meg:

Kilenc kopó, hat agár,
Folyton fel és alá jár . . .

Hogy merjen valaki ilyen őrség mellett okos róka-ésszel oda közeledni?

Éjszakára pedig rendesen följárnak a padlásra. Ott van az ülőjük épp a konyha fölött.

Hiszen ami a dolgot illeti, valahogy módját lehetne ejteni. A létra egész éjjel oda van támasztva a padlás ajtóhoz, amint a ház oda farol a meneteles partoldalnak.

Ha másként nem, hát a létra fokain is föl lehetne oda mászni; vagy tán egy ugrás is megtenné a domboldal felől.

Csak az a kérdés, hogy nyitva van-e a padlás-ajtó? Azt még valahogyan ki kell szimatolni. No majd estére fülemüle-szó után! Majd amikor a kuvik pajtás rikkant. Akkor már a kilenc kopó meg a hat agár is álomra hajtja a fejét, meg aztán Puskás bácsi, a vén vadász sem csatangolász fenn, akkor majd körül tekintünk a hely szinén.

Ebben hát megnyugodott Csalavári koma, hogy majd estére, fülemüle-szó után.

Ugy is lett.

Amint a sötét-haju Éjszaka kezdte kiteregetni a fekete köpönyegét oda túl a fenyvesek alján; mikor a szent János-bogárkák a fű között meggyujtották a gyémánt mécsesüket; s amikor az uj-hold sarlója leszállt a tölgyes erdő mögé s csak a kis csillagok maradtak az égen: hát egyszer csak megszólal ám a szil-völgyi forrás tájékán a kuvik pajtás:

— Huhuhuhúúú! Jujujujúúú! Ugy illik-illik-illik!

— No, ha »ugy illik«, akkor menjünk, próbáljunk szerencsét, gondolta magában Csalavári koma s elindult nagy-óvatosan a vadász-lak irányában.

Eddig már a kokinkinai kakasok meg a bráma-csirkék bizonyára a boldogok álmát aluszszák. Hát hadd aludjanak! Csak a padlás ajtó legyen nyitva. A többi már aztán az ő gondja.

Szerencsésen eljutott a keritésig. A kert-ajtó ugyan zárva volt, a kerités pedig tüskével volt betetézve. De az okos róka-ész tud magán segiteni. Kiválasztotta azt a helyet, ahol a tök-inda legsürübben futotta be a keritést. Ott felugrott a tök-indás bozót tetejére, onnan le a kertbe. Egy-két tüske karmolás mit neki? Megéri az a finom csirke-pecsenye.

A kertből már nem volt nehéz az udvarra kijutni. Annak csak deszka-keritése volt. A deszkák fölött ugyan egy pár drót-szál is huzódott végig, de az már csak holmi

buta tyúkoknak akadály, de nem az egy Csalavárinak.

Amint az udvarra kiért, óvatosan körül szaglászott: nincs-é ellenség a közelben?

Azt mondja a szimat, hogy tiszta a levegő. A kilenc kopó, meg a hat agár bizonyosan benn alszik a konyhán.

Eddig már Puskás bácsit is elnyomta az álom. No hát lássunk a dolog után!

Oda került a ház mögé, amint az nekifarol a meneteles part-oldalnak. A létra is oda volt támasztva a feljáróhoz. Mintha csak vendéget vártak volna: a padlás-ajtó is nyitva!

Kezdett fölkapaszkodni a létra fokain.

Egyszer csak ajtó-csattanást hall: az utca-ajtó csattanását; azután hangos kutya-csaholást, majd tompán dobogó lépéseket.

— Tyüh, milliom a lelke! Kutya van a kertben. Itt utóbb baj lesz.

Hirtelen leugrott a létra legfelső fokáról s aztán kerül-fordul s egy pillanat alatt bele vette magát oda az ölfa közé. Onnan ki nem veszik egy könnyen.

Puskás bácsi, aki most került haza a szalonka-lesről, amint meghallotta a Hektor kutya szaváról hogy itt valami vendég járt késő éjszakán, nyomban tisztában volt a dologgal:

— Hm! Hát igy vagyunk Csalavári komám? No már ennyi bátorságot mégsem tételeztem volna föl kendben, hogy itt a saját portámon látogasson meg. Gyere Hektor!

A Hektor kutya egy szóra abba hagyta a csaholást s bement a gazdája után a konyhába.

Csalavári koma egy ideig fülelt, hallgatózott, s amikor meggyőződött róla, hogy nincs veszedelem a közelben, szép csöndesen kimászott az ölfa közül.

Körül szimatolt. Tétovázott: mit tegyen? Meneküljön-e, vagy tegyen még egy próbát? Csak az a csirke-pecsenye járt folyton az eszében. Most kivált jól esnék erre a kis ijedtségre.

Határozott. Oda került ujra a ház mögé, ahol a létra állott.

Azalatt Puskás bácsi is végzett oda benn a konyhában.

Hogy mit végzett? Az majd elválik. A padlásnak a konyhából is volt följárója. Annak felnyitotta a csapó-ajtaját. Azután kivette az egyik asztal-deszkát, azt ráfektette a nyilásra.

Mikor igy elkészült, pipára gyujtott s leült a sötét konyhában, aztán várt szép türelmesen.

A kilenc kopó, meg a hat agár ott horkolt körülötte.

Egyszer csak nagy csattanás, utána egy zuppanás: csörömpölve hullt le a padlás feljárójára fektetett asztal-deszka.

A nagy zajra a kilenc kopó meg a hat agár is fölijedt s éktelen csoholásba kezdett.

De Puskás bácsi nem jött zavarba. Szépen kicsiholt, gyertyát gyujtott s azt mondta:

— Hozta Isten Csalavári komám minálunk! Vártuk kelmedet. No hát csak hadd szóljék a kutya-lagzi!

Már akkor a kilenc kopó meg a hat agár járta javában a róka-táncot Csalavári komával a konyha közepén. Puskás bácsit is majd leütötték a lábáról.

Hát bizony az ugy esett, hogy Csalavári koma a konyhába leesett. Az ő számára volt az a deszka oda fektetve a padlás feljáró nyilására.

Most aztán kelepcébe került.

Puskás bácsi nagy mulatsággal nézte ezt a táncot. Nagyokat nevetett közben, amint a kilenc kopó, meg a hat agár ugyan-csak ráncigálta Csalavári komát, ki jobbra, ki balra.

Ő ugyan váltig szabódott. Egy szikra kedve sem volt ehhez a tánchoz. Váltig azt leste, ha valami rés nyilnék a menekülésre.

A nagy zajra fölébredt Puskásné asszonyom is oda benn a szobában.

— Mi az Miklós? Mit csináltok? szólt ki ura után a konyhába.

— Lakodalmat tartunk, válaszolá Puskás bácsi.

No már ezt a lakodalmat Puskás néni-

nek is meg köll néznie! Magára kapta a ruháját s indult ki a konyhába.

Amint a szoba-ajtó kinyilott, uccu mint a villám besurrant Csalavári koma a szobába.

A kutyák meg utána.

Puskás néni meg azt sem tudta, hová legyen a nagy álmélkodástól.

Csalavári előbb az ágy alá menekült. Mikor ott sem volt maradása a kutyáktól, felugrott az ágyra. A kilenc kopó, meg a hat agár utána. Onnan is menekült.

Az ágyról fölugrott az álló szekrény tetejére. A kutyák oda is utána! A szekrény tetejéről leverték Puskás néninek valamennyi ecetes, paradicsomos, meg befőttes üvegét.

A piros paradicsom szét folyt a padlón. Olyan volt a szoba, mint valami csatatér. És a hajsza még egyre tartott: az ágy fölé, meg a szekrény tetejére. Elüljárt mindig Csalavári a kilenc kopó meg a hat agár a nyomában. Bukdácsoltak, hemperegtek egymás hegyén-hátán keresztül.

Utóbb is Puskásné asszonyom megsokalta ezt a mulatságot, fogta a hosszu kefe-seprüt s végig nyujtott vele Csalavári uram irháján.

Csalavári koma ezt annyira zokon vette hogy egyenesen neki ugrott az ablaknak.

Recssenve zuzódott szét az egyik üvegtábla.

Nem kellett több Csalavári komának.

Egy pillanat alatt kivül volt a törött ablak nyilásán. Egy két üveg szilánk ugyan megvérezte a koponyáját; de az irháját megmentette. A kilenc kopó, meg a hat agár futhatott már utána, nem értek azok a nyomába.

Puskás néni pedig Puskás bácsira nézett:

— Hát mire való volt ez Miklós' mondjad!

— Arra való volt ez szerelmem, hogy a magad kárán tanulj.

— Hogyan? Mit tanuljak ebből?

— Azt, hogy a padlás-ajtót ezután be kell zárni éjjelre.

Fenn a kakas-ülőn az egyik kokinkinai fölneszelt erre a zajra:

— Gogorigom-bogorigom! Nem tudom micsoda lagzi lehet odalenn a gazdánknál.

Megcsattogtatta a szárnyát s egyet kukorékolt azon a trombita-szavu mély hangon, ami már a kokinkinai kakas szokása. Azzal aztán tovább aludt az egész tyuksereg.

Sejtelmük sem volt róla, hogy ez a lagzi csaknem az ő rovásukra ment. ***Bodonyi Nándor.***

INNEN-ONNAN.

A kávé-cserje 12 éves korában éri el termő képességének legmagasabb fokát és 50 éves koráig állandóan hoz gyümölcsöt. Ösmernek azonban 80 éves kávé-cserjét is.

*

Az Amerikai Egyesült-Államokban 199 palakő-, 84 márvány- és 205 agyagbánya van. Ezeknek tavalyi jövedelme 13 millió dollárra rugott.

*

Az orosz vasutakon legujabban fürdőszakaszokat rendeztek be a hosszu járatu vonatok számára. Ezeket a közönség és az alkalmazottak is használhatják.

*

A világ legnagyobb fényképe. Általános s nagy föltünést keltett a német fotografius-egylet ez idei, drezdai kiállitásán egy külön pavillonban fölállitott s a nápolyi öblöt ábrázóló óriási fénykép, amelyet bátran a világ legnagyobb fotografiájának lehet nevezni, amennyiben a kép 16 méter hosszu s $1^1/_2$ méter magas. Ezen óriási méretü kép előállitásához természetesen különös előkészületek s berendezések kellettek. A kép tárgyának, a nápolyi öbölnek lefényképezése Nápoly legmagasabb pontjáról, a San Martino erődrül történt, honnét remek kilátás nyilik az egész öbölre, egyfelől a Vezuvig másfelől meg a tengeren át egész addig, hol a Capri szigete már a ködbe vész el.

*

Egy nagy iró a madár-védelemről. Björnsterne *Björnson*, a világhirü norvég iró, a »L' Européen« cimü francia folyóiratban a következő felszólitást intézte a francia nemzethez: »Milliók nevében ama kérelemmel fordulok e nagy és fenkölt szellemü nemzethez, hogy kimélje kis dalos madarainkat. Kiméljétek kicsiny pajtásainkat, amelyek mezőinket, kertjeinket és fáinkat megszabaditják a kártékony férgektől, amelyek rövid nyarunkat dallal élénkitik és gyermekeinknek örömöt szereznek. Ereszeink alatt, a fákon és mezőinken hadd ismerjék meg gyermekeink e kis vándorlók családi boldogságát, hadd értsék meg a természet háztartását, ébreszszétek föl sziveikben a részvétet és ragadjátok képzelő erejüket a madarak utjával napsugarasabb,

melegebb országokba. Minálunk Norvégiában nem gyilkolják meg az énekes-madarakat. Gyermekeink nem bántják a madárfészket. De amit ezzel mezőink és kertjeink nyernek, semmi ahhoz képest, amit gyermekeink nevelése nyer azzal, hogy leszoktatjuk a kegyetlenségről és madaraink védőivé tesszük őket. Megtanitjuk ezzel őket arra, hogy szeszélyeiket legyőzzék és lelkesülni tudjanak nagy célokért. Durva vágyaikat nemes érzéssé tisztitjuk. Megtanitjuk őket arra, hogy megismerjék a természet életét és tiszteljék a mások életét és javát. Olyan szellemi irányba tereljük ezzel gondolkozásukat, amely később ki fogja vivni a népek egyetértését.«

JANCSI és JANÓ.

— Huszáros történet a szabadságharc idejéből. —

Elbeszéli ***Józsa Antal.***

(Vége.)

»Előbb gondolkodok magam egy kicsinykát:
Sag hát odadjam-e nekednek a flintát?
Adjam vagy ne adjam? . . . Hát kötélre
hagyjam? . . .
Jó zember vót amig hajtotta kocsinkát.

Eh, odadom . . . Nye, fogd, szegím jó
druszicskám,
Emlikszek, hogy vitted engim egyszer bricskán.
Nem felejtok aztat! . . . Még meg is siratlak:
Ha van kulacskádban, utolsót kocints rám!«

Azzal átaladja Jancsinak a puskát . . .
»No Janó, ettél-e ólombul galuskát?
Mert ha még nem ettél, hát mindjárt ehetnél —
Előre zatyafi! De szaporán, fuss hát!«

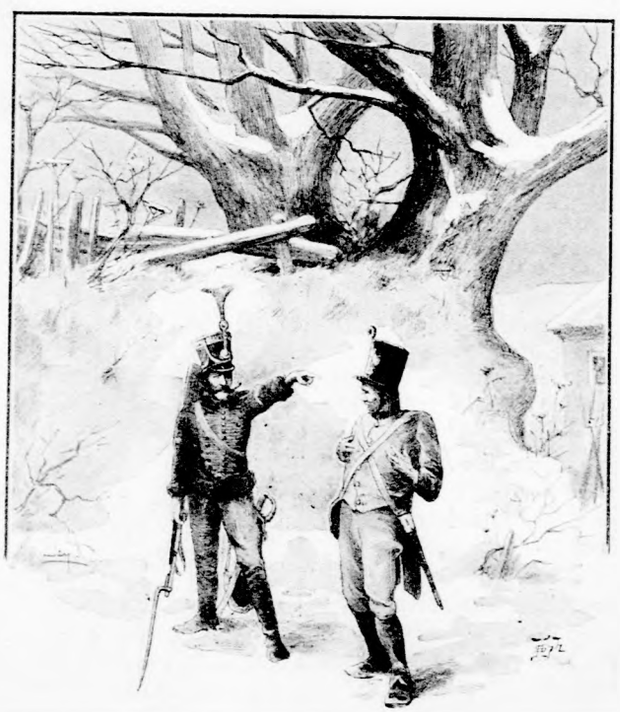

Janó ámul, bámul; gyomra nagyot kordul.
Látja, hogy a kocka ő ellene fordul.
Már most mit csináljon: menjen-e vagy álljon?
»No, sag kiugrott a nyulacska bokorbul!

Sag nagy imposztor kend, franya huszár János:
Mozsd kend zúr, in meg sag zember — átaljános.
Mondhatok, van szípem . . . Verek magam kípen!
Zatraceni Janó! Mit sinyáljam már mosd?!«

»Semmit. Csak előre! Se balra, se jobbra,
Csak egyenest bele a magyar táborba!
Jó lesz neked ottan, a szemed se koppan.
Akár bele fulhatsz pálinkába, borba.«

Megy a Janó, ballag szörnyü bús pofával.
Utána a huszár szuronyos puskával.
Néha Janót inti, oldalba legyinti
— Ha nem akar menni — a puska tusával.

A magyar táborhoz gyorsan közeledve
Egyre durcásabb lesz János huszár kedve.
»A huszár ló nélkül: német kutya nélkül! . . .«
E miatt van János ugy el keseredve.

Fél, hogy a pajtási szidják, mint a bokrot.
»De az árgyélussát, rajtam ki nem fogtok!
Nincs lovam? Janikám: Te légy a paripám!«
S azzal nyakába ül: »Gyi te fakó, hopp-hopp!«

Nagyerős tót legény Janó, mint a szálfa,
Megy mint a legjobb ló vigan poroszkálva.
Jancsi a nyakába, gangosan pipázva.
»Hopp a ragyogóját, nem vagyok már árva!«

Igy jutnak közébe a magyar seregnek;
Akik látják: dűlnek, majd hogy megrepednek.
Kacagó huszárok mutogatnak rájok:
»Nini, a Kócz Jancsi, előkerült, meglett!«

A kapitány ur is figyeli: »Hadd lássam!«
»Itt vagyok, meggyüttem, jelentöm alássan.«
Azzal (a Janórul) leugrik — a lórul
S összeüti sarkát helykén katonássan.

»Kardom ugyan nincsen, lovam is kétlábu;
Huszár vagyok mégis, pedig a javából.
Kard helyett van vékony, nyalka panganétom.
Németet is hoztam, bár nem tud ez svábul.

Tót az istenadta hát kifogtam rajta.
Derék legény, csak hogy gyámoltalan fajta.
Kérem kapitány ur, hogy már csak galádul
Ne bánjék el véle! . . . Ne kerüljön bajba!«

»Kerül, vagy nem kerül, az már az én gondom.
Bizony vagyon ő most élethalál-ponton.
Kutyának, ugy vélem, legjobb csak kötélen.
Hogy mi sors vár rája: azt majd később mondom.«

Szegény Jano busul, nagy szomoruságban
Ugy érzi magát, mint macska a zsákban.
»No mozsdan mi meglesz? Haj, nekomnak nyekk lesz.
Zatraceni! . . . Sag tót ilyen nagy szamár van!«

»Mit érdemel fiuk ez a kutya-pára,
Aki fegyvert fogott önnön hazájára?«
Kapitány igy kérdi, s ezt Jano is érti.
Zugnak a huszárok: »Hurkot a nyakára!«

»No tehát lássátok, az a tót legény itt,
Megrontá fajtája régi szép erényit.
Mert a tót nemzetség — a díszére essék! —
Mindig emelte a magyar haza fényit.

Régen Rákóczival együtt hadakoztak,
Közös szent anyánkért vért, pénzt adakoztak.
Ha ütött az óra: magyar lobogóra
Mindég dicsőséget, diadalmat hoztak.

S most ez a legény itt, hazaáruló lett! . . .«
»Megkírek alásan, de azután jó lett.
S ezlán belűlembül, esküszök ezt szentül,
Oly igaz magyar lesz, mint az előbb ló lett.«

»Higyjek-é, ne higyjek? — Jancsi, te szólj ehhez!«
»Hát hogyha felköltjük, akkor többé nem lesz.
Ez igy szent igazság. De felkölni: gazság.
Bocsássuk szabadon . . . De akkor meg megvesz.«

»Szabadon ingomet bizom ne bocsássák.
Utálok szivembul a rusnya osztrákság.
Inkább, itt a gige: nyekk, oszt azzal vége . . .
Pedig vitéz volnám, aztat majd meglássák!

Szól a kapitány ur: »No, Janó, nem bánom,
Besorozlak. Ezlán: léssz az én huszárom!«
»Jaj, huszár, az nyem, nyem! Meghül krumpli bennem.
Nyem ültem én lovon soha, sag szamáron.«

»Nohát, jó lesz igy is: lesz belőled honvéd.
De ne feledd soha, mit az imént mondék.
Igyál a kulacsból s aztán egyél, lakj jól;
Akad a bográcsba egy kicsi hús, csont még.«

Örömébe Janó majdhogy meg nem bódul.
Már is sokat ért a magyar vezény-szóbul;
»Hajrá, kuruc-fajta! Csak előre. Rajta!« —
Magyar szabadsághős igy lett a Janóbul.

Ott volt Váczon, Ácson, előbb Isaszegnél.
Amit átélt, küzdött, az mind szebb a szebbnél.
Azért, hogy ő tót is, egy magyar zászlót is
Ő mentett meg egyszer elrejtve a keblén.

Budavárát is ő vette be rohammal,
»Persze, amint mondá, huszezred magammal.«
Mit kevesen érnek: kapott sebet, érmet . . .
Ha él: most is együtt érez a magyarral.

Büszkén gondolt mindég rá vissza magában,
Hogy harcolt a honért ő is száz csatában.
Ha él: még csak éljen! . . . Ha lenn van a mélyen:
Áldja meg az Isten a haló porában! . . .

LENKE NÉNI ISKOLÁJÁBÓL.

AZ ISKOLA-ÉV a vége felé járt. A lányok örömmel, kíváncsian s mégis félve várták, mint mindig, azt a napot, amelyen néhány órai vizsga után szabadok két teljes hónapig!

Csönd van a kis szobában, hol mintegy nyolc leány kézimunkát folytat. A néni még nem jött be, s ők néha suttogással szakitják meg a csöndet. Lenke néni, az osztályfőnök, külön kézimunka-órákat adott apró növendékeinek, akik naponta megjelentek nála, még pedig örömmel, mert a jó néni, ha meg volt velük elégedve, megengedte, hogy munka után az ő szép nagy kertjében játszhassanak.

— Istenem, csak már vége volna ennek az unalmas harisnya-kötésnek! sohajtott a kövérke Margit. Erzsi, mit gondolsz, mit kapok a számtanból?

Most egy másik szőke fej emelkedett föl munkája mellől.

— Nem tudom Margit, de azt hiszem, te az idén gyöngébb jegyet kapsz, mert...

— De kérlek! Én mindég többet tudok mint te! Kikérem magamnak, hogy...

— Csitt lányok! Csak nem fogtok ezen a csekélységen összeveszni? Mondok valamit! hangzott most a szó egy nagy csomó pamut közül. Kíváncsian fordultak arra a többiek. Mariska meg, mert ő szólt, vidám barna szemeivel pajkosan hunyoritott egyet és folytatta:

— Csitt lányok! Ma az óránk után talán ujból megengedi Lenke néni, hogy lemenjünk a kertbe. Ott a filagóriában van igy nyáron az ő iró-asztala, s rajta az értesitőink, melyek már azóta bizonyosan készen vannak.

— Éljen Mariska! hangzott össze-vissza. Megnézzük a jegyeinket!

Egyszerre csönd lett. Nyilt az ajtó, jött Lenke néni. A lányok még egy lapos, egyetértő pillantást váltottak, s elfoglalták rendes helyöket a zöld karos-szék körül.

— Nos gyerekek, hogy vagytok a munkáitokkal? Tyhű, Mariskám! Miféle csodabogár ez itt? Fejtsd ki hamar, Ilonkám, mutasd csak azt a mintát. Jól van fiam. Hogy van a kis hugod Nellike? Jobban. Na hála Istennek! Majd vidd el neki ezt a kis cukorkát.

Kedves volt Lenke néni, mint mindig. De hejh!... a lányok alig-alig figyeltek most oda. El voltak foglalva a maguk közös dolgával.

Elmult az óra. Lenke néni mosolyogva engedte meg tanitványainak, hogy a kertbe menjenek, maga pedig egy könyv olvasásába merült.

Vigan indultak az összeesküvők a kerti házikó felé. Már előre ugy határozták, hogy az inditványozó, a fürge Mariska hajtja végre a tervet: hogy t. i. az osztályzatokat kiirja egy darab papirosra s kihozza nekik.

Az ajtó azonban nagy meglepetésükre zárva volt.

Hopp! Az ablak nyitva!

Mariska egy perc alatt benn termett s az iróasztal felé tartott. Csakugyan, ott voltak a kék táblája könyvecskék, két csoportban, rendesen, mint máskor. Lenke néni, a gondos Lenke néni keze-munkája...

Egyről azonban megfeledkeztek. Papirost egyik sem hozott magával. Se baj! Amint körültekintett a félhomályban, megpillantott egy félig nyitott ládikát, melyből egy füzetkének sarka látszott ki. Mariska ott termett, kikuzta az irkát. Az elején nagy ákombákom betük, de hátrább teljesen üres. Az iróasztalon a ceruza... gyorsan jegyez-

getett. Ilonkának 4—3—1—1—2—4—3 Huh de tarka!

Aztán a többit.

Ott künn már türelmetlenkedett a kis sereg:

— Mariska siess!

— Várjatok már no!

Végre készen volt a munkájával, s az ablakon óvatosan mászott ki, kezében a füzettel.

— Tedd el Mariska, majd megmutatod holnap, suttogta Lilly.

Aztán bementek köszönni Lenke néninek. A kezök talán jobban remegett mint egyébkor, ha pl. meglepetést készitve, titkolóztak. A szemük sem emelkedett oly tiszta tekintettel a néni jóságos arcára. De különben minden jól ment.

Másnap Lenke néni szokatlanul komoly, sőt szomoru volt.

— Nem tudom, kis lányok, ki járhatott a kerti házban? Pedig az ajtót is bezártam. Mert elveszett onnan egy régi kedves emlékem . . . a kis fiam iskolai füzete.

Mariska elpirult. Hirtelen a zsebébe nyult, melyben még ott volt a füzet . . . nem, nem volt ott! Istenem, hova lehetett? Hisz' mindnyájan emlékeztek arra a szép ifjura, aki, még alig két éve, minden nyáron haza jött Lenke nénihez, s kinek Lenke néni volt a mamája, s akit egy szomoru novemberi délutánon ide temettek el az akácfás temetőbe. Kedves emlék volt az Lenke néninek . . . Hiszen mindig az ő »kis« fiát hozta fel például nekik, a szorgalmas, jószivü, szőke-fürtös Janikát, mert ugy élt az ő szivében még most is, mint ha kis gyermek lenne.

Napok multak.

Lenke néni szomoru maradt, a kis ereklyét nem találták meg. De ezt a szomoru történetkét nem feledték el, s most, hogy a sok régi apróság közt szemembe ötlik az én zöldfedelü ábécés-könyvem, önkénytelenül könnybe lábbad á szemem, pedig már a Lenke néni fejfája is ott van a Janikáé mellett.

Magay Berta.

FEJTÖRŐ.

Kép-rejtvény.

Rejtett folyó-nevek.

Szerkesztette *Kohn Ferenc.*

Ez a hid rá van épitve a cölöpökre.
Egy ur almát evett.
Felolvasásod unalmas volt.
Mi vargák vagyunk, ti szabók vagytok.
Irma rostélyost evett.

Rejtett szó.

Szerkesztette *Kállay Helén.*

i	i
ta	ta

Rejtett név.

Szerkesztette *Lax Henrik.*

Az én nevem két szótagból áll. Eleje ige és iskolai foglalkozást jelent. Második tagja névmás.

A megfejtők között, a kihuzott nevek sor-rendjében: 3 korona-, 5 korona- és 8 korona-áru könyvet sorsolunk ki jutalom-dijul.

A »KIS LAP« LXVI. köt. 9-ik számában közölt rejtvények megfejtése a következő:

Betü-rejtvények: 1. Falat kenyér
2. Szerencse kereke.

Kép-rejtvény: Tatár-dulás.

Megfejtők: Bernáth Lajos, Sziráky László, Bracsók Ilonka, Meller Manó és Andor, Pálmai József, Frank Lilly, Pataki Laci és Pista, Medveczky Margitka és Sándor, Müller Pista, Rohr István, Gálbory Ernő, Fejér Pali, Endrey József, Genersich Margitka, Stricker Ferenc, Radó Lili, Klein Margit és Ferenc, Róna Tibor és Ferike, Elek Ella, Fráter Iván, Gulyás Józsi és Béla, Friedman Jenő, Berzsenyi Dóra és Ádám, Wittmann Erzsi, Ledermann Fini, Fränkl Alice, Szohner Józsi, Huszár Ilonka, Greguss Aurélka, Fridrik Margit, Walter Jenő és Zsiga, Matskási Magda és Márta, Vilikó Margit, Surányi Karolin és János, Thyll Laci, Cortez Arturka, Gelles Irén, Goldstein Anna és Erna, Halmii áll. gazd. felső népiskola nevében: Báber Antal, Báber Ferenc és Tóth Mihály. Lichtneckert Béla, Csillag Erzsi és Kornél, Kovács Margit és Ilonka, Rapcsák Margit és Ella, Mérey Dalma, Bodolay Loránd és Ducika, Szigriszt Andor, Szabó Rózsi, Klein Erzsike, Szász József, Kolisch Emma, Boczkó Béla, Neményi Gyula, Bertényi Erzsike, Blau Rózsika, Szabó Gyula, Singer Sarolta, Szalay Margit, Aurél és Pisti, Marusák Jolánka, Landesmann Feri, Wagner Elza, Irén és Jenő, Fülep Erzsi és Olga, Basch Gizella, Devics Sándor és István, Szigriszt Emil, Tomasich Ilonka, Feilitz Cécile, Rakovszky Menyhért, ifj. Schiller Miklós, Humayer Erzsike, Paulik Irike, Könyöki Matild és Józsi, Csauscher Mariska, Szánthó Lacika, Michnay Gyula, Tischler Mici és Lajos, Lax Henrik, Erdődy Lacika, Milutinovits Corinna és Janka, Földényi László, Könyöki Izolda és József, Keczer Ilona, Haitsch Emmy, Ella és Ilona, Szahtmáry Bertuska, Jüng Ilus, Csillag Sándor, Bibel Liszka, Wurm Bettý, Szenes Klári, Ilona és Pál, Braun Mucika, Becser Lenke, Brózik Bódi, Aninger Sarolta, Klára és Jolán, Breuer Lajos, Hecht Emmy, Pasiut Adél, László és Endre, Bayer Sándorka, Muszil Vilmos, Pap Lilike és Gizike, Strasser Pál, Marsovszky Etelka, Melichár Marcsa, Perl Erzsi, Nay Ferenc, Meixner Emil, Reichel József, Oblath Leó.

A jutalom kisorsolása szabályszerüen megtörtént: *3 korona áru* könyvet nyert ***Blau Rózsika, Nagy-Várad;*** — *5 korona áru* könyvet ***Csauscher Mariska, Mária-Radna;*** — és *8 korona áru* könyvet ***Halmii állami gazd. felső népiskola,*** melynek az illető könyveket a kiadó-hivatal megküldi.

*

A »*KIS LAP*« LXVI. köt. 8-ik számában közölt rejtvények megfejtését beküldték még: Berzsenyi Dóra és Ádám, Fridrik Margit, Perl Erzsike, Ránd Rikárd, Lichtneckert Béla, Szánthó Lacika, Michnay Gyula.

FORGÓ BÁCSI POSTÁJA.

Csontoss Ábris. Állitják, hogy a még nem-uszó vándor-madarak is, midőn a tengeren átröpülnek, a fárasztó utban kimerülvén, pihenés végett le-lebocsátkoznak a vizre s a hullámokon mintegy uszni látszanak. Némely természettudós szerint az utas madárnak (p. o. fecskének) tollazata, mely amugy is olajos, az átkelés válságos napjaiban annyi olajat választ el, hogy, ennek fajsulya kisebb lévén a vizénél, főképen a nehezebb sósvizénél: a bő zsiros váladéknak segitségével a felszinen birják tartani magukat. A természet, midőn nehézségeket támaszt, megadja a módot azok legyőzésére. Örömmel tapasztalom, hogy kedvedet leled a komolyabb, különösen a természettudományi olvasmányokban. — **Mérey Dalma.** Jól esett olvasnom csinos irásu soraidat. — **Pálmai József.** A két első már régebben jelent meg a *Kis Lap*ban. A 3-ik meg nagyon is könnyü. De látom buzgalmadból, hogy nem sokára közölhetőt is fogsz küldeni. — **Könyöki Matild és Józsi.** Semmi érdemem benne. Örömötekben azonban osztozkodom. — **Milutinovics Corinna és Janka.** Jaj, jaj! Hiszen a ti rejtvényeteket is már rég elkaparintották előletek. Az anekdotátok pedig régiségre vetekedik a Tátrával. Am azért sose csüggedjetek. Végre sikerül majd nektek is. — **Erdődy Lacika.** Nagyon kedves tőled, hogy azt a régi pénzt, melyet birtokotokon leltek, nekem ajánlod fel. De én, aki az uj pénz gyüjtéséhez sem értek, a réginek nem tudnék nálam méltó helyet. Inkább a Museumba küldjed, ezzel is meggyarapitván nemzeti kincsünket. Végre pedig gyökeres javulásodról irj nekem. — **Bertényi Erzsike** Ügyes. Besoroztam. — **Szász József.** Igazságtalanság volna, elejébe vágnom a már régebben elfogadott rejtvényeknek. — **Boczkó Béla.** Sikerült. — **Szabó Rózsi.** Takaros irásoddal meg vagyok elégedve. — **Perl Erzsike.** Amit elfogadtam, azt a közlendők sorába igtattam. — **B. Gy.** Az alkalmi kis elbeszélést, jóllehet ügyes, mellőznöm kell, mivel épp a rajzmüvész kezén van egy másik ilyes dolgozat. A kézirat minden szerdán este a szerkesztőségben átvehető. — **Walter Jenő.** Bevált. Ki annak a ludnak ügyes rajzolója? A te müved? — **Szohner Józsi.** De hiszen a te rejtvényed csak *egy* irányban olvasható. Pedig mennyi példa van előtted, az ilyes rejtvényt hogyan köll megszerkeszteni. — **Friedman Jenő.** Az egyiket elfogadtam. — **RadóLili.** Az elsőt kivéve, melynek rajzát nem birtam kihüvelyezni, a többi csaknem mind bevált. — **Bernáth Lajos.** Az egyik régi, a másik meg hajtogatott főnév. Telik tőled jobb is. — **Sziráky László.** Olvasd el csak, mit üzenek Szász Józsefnek. Az neked is szól. Az ujakból néhány sikerült. — **Gálbory Ernő.** Némelykor bizony a postás későn hozza meg a levelet. — **Endrey József.** A számok nagyon el vannak hányva, pedig épp számrejtvényben szükséges a világos, szabatos irás. — *Több levélről a jövő számban.*

Társ-szerkesztő **ROBOZ ANDOR.**

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Budapest, Kerepesi-ut, 54. sz., Athenaeum-épület.
Nyomatja a kiadó-tulajdonos: Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-társulat Budapesten.